

Asia n:o 78 Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta maakuntauudistuksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistuksesta ja niihin liittyvistä laeista Ryhmäpuheenvuoro/Riitta Tynjä/SKP

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen lähtökohtana on ollut se, että perustason terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluketju ei toimi ja että ihmiset eivät saa aikoja terveyskeskuslääkärille. Näiden ongelmien ratkaisemista varten meillä on nyt suunnitteilla vuosisadan uudistus, jossa myllätään koko julkinen sektori niin kuntatasolla kuin valtionhallinnossakin. Jotta asia eteni, keskustan piti saada maakuntauudistus ja kokoomuksen valinnanvapaus. Kansalaisille olisi vähempikin riittänyt. Sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet ovat jääneet muiden tavoitteiden jalkoihin, mm. 3 miljardin säästötavoite sekä maakuntauudistus. Sote-integraatiosta puhutaan, mutta esillä on vain terveydenhuolto.

Nyt kuntien pitäisi ottaa kantaa hallituksen lakiesityksiin, joita toisaalta on luettavissa satoja sivuja, mutta toisaalta yksi merkittävä osa – eli valinnanvapautta koskeva – puuttuu täysin. Uudistusta viedään eteenpäin sammutetuin lyhdyin. Vaikka tieto hallituksen linjauksista vielä uupuukin, on päivänsevä, että valinnanvapaus yhdistettynä markkinaistamiseen muuttaa koko hyvinvointimallimme. Uudistukseen sisältyy monia sosiaali- ja terveyspoliittisia riskejä.

Sote-uudistus on alistettu elinkeinopoliittisille tavoitteille ja sote-markkinoiden luomiselle. Yhtiöittämisvelvoite monimutkaistaa rakenteita ja rikkoo palvelukokonaisuuksia. Se suosii suuria, kansainvälisiä yrityksiä meidän verovarjoillamme. EU ei velvoita yhtiöittämään, vaikka näin yritetään väittää. Järjestämisen ja tuottamisen erottamisen taustalla ovat myös elinkeinopoliittiset tavoitteet. Kyseessä ei ole asiakas- ja tarvelähtöinen vaan organisaatiolähtöinen malli. Sosiaali- ja terveyspoliittisia perusteluja ei löydy kummallekaan esitykselle.

Esitys tuo vaaleilla valitun maakuntavaltuuston, joka sinänsä on hyvä, vallankin kun sen alaisuuteen kootaan nykyistä hajanaista valtion aluehallintoa ja kuntayhtymiä. Mutta se ei alkuunkaan riitä turvaamaan demokratian toteutumista riittävällä tavalla. Demokratian sijasta korostuu yhtäältä yhtiövalta palvelujen tuottamisessa ja toisaalta valtion tiukka ohjaus budjettiraameineen. Palvelujen yhtiöittäminen ja yksityistäminen rajoittaa päätöksenteon julkisuutta ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Kansanvaltaisuuden vahvistamiseksi pitää luopua yhtiöittämisvelvoitteesta ja mallista, jossa tilaaja ja tuottaja erotetaan toisistaan. Päätöksenteon tulee olla avointa ja julkista.

Asukkaiden osallistumisoikeudet eivät toteudu esityksessä riittävällä tavalla. Kuten kaupungin lausunnossa todetaan, päätöksenteko siirtyy yhä kauemmaksi ja palvelujen järjestämisen koneisto näyttäytyy sekavana. Osallistumista ja vaikuttamista tulisi edistää mm. määrittelemällä maakunnan tehtäväksi lähidemokratian edistäminen, mahdollisuus muodostaa alueellisia lautakuntia ja delegoida niille päätösvaltaa sekä kehittää osallistuvaa budjetointia.

Esitys ei turvaa peruspalvelujen järjestämistä lähellä eikä palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta. Palvelujen keskittäminen suurempiin yksiköihin yhdessä menojen säästötavoitteiden kanssa johtaa lähipalvelujen heikentymiseen ja eriarvoisuuden lisääntymiseen. Maakunnan palvelulupaus ei saa lieventää perusoikeuksien tulkintaa vaan perusoikeudet pitää taata sitovalla lainsäädännöllä. Kaupunginhallituksen vastaus lausunnoksi lakiesityksiin on monelta osin oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Se on sisällöltään kovin köykäinen. Joiltain osin SKP ei voi yhtyä vastauksiin ja siksi

SKP:n valtuustoryhmä esittää, että kaupunginhallituksen esitys Jyväskylän kaupungin lausunnoksi hyväksytään muilta osin paitsi kohtien 1, 7, 14, 15, 26 ja 27 osalta ja niiden tilalle SKP esittää vaihtoehtoiset vastaukset.